

De ondernemingsraad en gevaarlijke stoffen

Een handreiking

Inspectie SZW
Ministerie van Sociale Zaken en
Werkgelegenheid

In ruim 100.000 bedrijven wordt gewerkt met stoffen die kunnen exploderen, tot huidklachten leiden of kankerverwekkend kunnen zijn. Dat gebeurt lang niet altijd veilig. De Inspectie SZW controleert de komende jaren strenger of werkgevers zich aan de regels voor het werken met gevaarlijke stoffen houden. Ook leden van ondernemingsraden kunnen een rol spelen om te voorkomen dat medewerkers worden blootgesteld aan deze stoffen. De Wet op de ondernemingsraden (WOR) biedt mogelijkheden om het onderwerp op de agenda te zetten. Daarnaast heeft de OR een aantal bijzondere bevoegdheden. Hieronder een overzicht van de belangrijkste rechten van de OR.

Informatierecht (artikel 31 WOR)

De OR kan alle informatie opvragen die hij voor zijn taak nodig heeft. Ook de Arbowet geeft de OR recht op informatie – met name op het gebied van gevaarlijke stoffen.

Informatierecht:	Op grond van:
Een exemplaar van de Risico-Inventarisatie en –Evaluatie, ofwel de RI&E	Art. 5 Arbowet, in het bijzonder art. 4.2 Arbobesluit
Een overzicht van de in het bedrijf gehanteerde grenswaarden	art. 4.3 Arbobesluit
Een (geanonimiseerd) verslag van de uitkomsten van het (verplichte) arbeidsgezondheidskundig onderzoek bij werknemers die werken met gevaarlijke stoffen, asbest, of biologische agentia	Gevaarlijke stoffen: art. 4.10c Arbobesluit Asbest: art. 4.5 Biologische agentia: art. 4.93
Een overzicht van vermoede beroepsziekten	Art. 9 lid 3 Arbowet
De lijst van blootgestelde werknemers	Art. 4.15 Arbobesluit. De OR kan hier op grond van art. 31 WOR om vragen
De (geanonimiseerde) informatie uit de blootstellingsregisters van werknemers die werken met asbest of biologische agentia	Asbest: art. 4.53 Biologische agentia: art. 4.93 Arbobesluit

De werkgever moet de OR actief informeren over:

'Abnormale blootstelling' van werknemers aan kankerverwekkende stoffen	Art. 4.21 Arbobesluit, niet expliciet maar dus zeker óók bij overschrijding van grenswaarden (art. 4.16)
Meldingen aan de toezichthouder bij het werken met asbest	Art. 4.47c Arbobesluit
Overschrijding van de grenswaarde voor blootstelling aan asbest	Art. 4.47a Arbobesluit
Ongevallen of incidenten met biologische agentia	Art. 4.92 Arbobesluit

Instemmingsrecht (artikel 27 WOR)

De OR heeft instemmingsrecht bij regelingen over arbeidsomstandigheden, in het bijzonder:

Instemmingsrecht bij:	Op grond van:
De wijze waarop de Risico-Inventarisatie en -Evaluatie wordt uitgevoerd	Art. 5 Arbowet en art. 4.2 en 4.2a Arbobesluit
De aanwijzing van de preventiemedewerker(s)	Art. 13 Arbowet
Het contract met de arbodienst	Art. 14 of 14a Arbowet
De organisatie van het periodiek arbeidsgezondheidskundig onderzoek	Art. 18 Arbowet en, meer in het bijzonder, art. 4.10a Arbobesluit
Het voorlichtingsbeleid over gevaarlijke stoffen	Art. 4.10d Arbobesluit

Tip: [De Stoffencheck](#): een handig hulpmiddel om zelf een eerste inschatting van de risico's van een stof te maken.

Voor concrete maatregelen om risico's te beheersen hoeft de werkgever formeel niet om instemming te vragen. De OR kan wel het initiatief nemen om hierover in gesprek te gaan. Een aandachtspunt daarbij is om te kijken of de volgorde van maatregelen de zogeheten arbeidshygiënische strategie volgen. Een ezelsbrug daarvoor is **STOP**:

- Substitutie (bronmaatregelen). Vervang zo mogelijk de gevaarlijke stof. Voor kankerverwekkende stoffen is dit verplicht als het technisch mogelijk is;
- Technische maatregelen;
- Organisatorische maatregelen;
- Persoonlijke beschermingsmiddelen (voor individuele medewerkers). Deze zijn een laatste redmiddel, als de eerder genoemde maatregelen onvoldoende bescherming bieden.

Adviesrecht (artikel 25 WOR)

Ondernemingsraden hebben adviesrecht bij belangrijke investeringen, zoals bij de introductie van een nieuwe productielijn of nieuwe technologieën. Voordat een werkgever over een investering besluit, moet hij aangeven wat de mogelijke gevolgen voor de werknemers zijn, bijvoorbeeld voor de arbeidsomstandigheden. Zeker als er bij nieuwe processen gevaarlijke stoffen worden gebruikt of kunnen ontstaan, moet een risicobeoordeling worden uitgevoerd. Zonder RI&E kan de OR gewoon niet goed adviseren. Bij gebruik van kankerverwekkende stoffen of een kankerverwekkend proces moet de werkgever aantonen dat dit strikt noodzakelijk is en dat vervanging technisch niet uitvoerbaar is (artikel 4.13 Arbobesluit). Door vooraf mee te denken over de risico's en mogelijke alternatieven, kan de OR bijdragen aan een veiliger en gezonder bedrijf en voorkomen dat investeringen achteraf teruggedraaid moeten worden.

Tip: Kijk bij de beoordeling van de RI&E van het bedrijf naar de [Zelfinspectietool Gevaarlijke Stoffen](#).

Tip: Kijk steeds vanuit een 'stoffenbril':

- Voldoet de RI&E aan de eisen in art. 4.2 Arbobesluit?
- Heeft de preventiemedewerker voldoende kennis van gevaarlijke stoffen?
- Is in het contract met de arbodienst vastgelegd dat er een arbeidshygiënist wordt ingeschakeld die verstand heeft van stoffen?

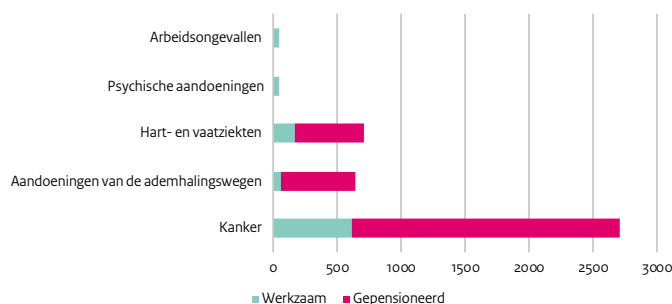
Artikel 4.2 en 4.3 Arbobesluit:

Een goede risico-inventarisatie van stoffen besteedt aandacht aan onder meer de aard, mate en duur van de eventuele blootstelling én toetst die blootstelling aan de geldende grenswaarde (www.ser.nl/grenswaarden). Als er voor een bepaalde stof geen wettelijke grenswaarde bestaat, moet de werkgever zelf een grenswaarde vaststellen.

Sluipmoordenaars

In ruim 25.000 Nederlandse bedrijven worden de risico's van het werken met gevaarlijke stoffen onvoldoende beheerst (Bron: Arbo in Bedrijf, 2016). Daardoor wordt naar schatting bijna een kwart miljoen werknemers blootgesteld aan te hoge concentraties stoffen. Dat leidt tot gezondheidsschade. Een op de zes gevallen van astma en COPD kan worden toegeschreven aan het inademen van stoffen op de werkplek. Jaarlijks krijgen zo'n 20.000 mensen een beroepsziekte door blootstelling aan stoffen. Ruim 3.000 (ex)werknemers overlijden voortijdig, vooral door werkgerelateerde kanker. Vaak ontstaat die kanker pas lang na de eerste blootstelling. Veel gevaarlijke stoffen worden dan ook met recht sluipmoordenaars genoemd.

Tip: De [Zelfinspectietool Arbo op Orde](#) biedt algemene informatie over de RI&E, de preventiemedewerker en de arbodienst.

Werkgerelateerde sterfte in Nederland. Bron: RIVM

De Top 12 van gevaarlijke stoffen, in alfabetische volgorde:

Stof	Kan leiden tot o.a.
Asbest	Mesotheliom, longkanker, asbestose
Benzeen	Kanker (leukemie, lymfklierkanker), eczeem
Chroom-6	Huidklachten, allergieën, longkanker, neuskanker, schadelijk voor het nageslacht
Dieselmotoremissie	Astma, COPD, longkanker
Formaldehyde	Astma, COPD, kanker, eczeem
Houtstof	Astma, COPD, neuskanker, longkanker
Isocyanaten	Astma, eczeem
Kwartsstof	COPD, longkanker
Lasrook	Astma, COPD, longkanker, schadelijk voor het nageslacht
Meelstof	Astma
Oplosmiddelen	Eczeem, neurologische effecten, kanker
PAK's	Kanker (long-, huid- en maagkanker), huid-, oog- en slijmvliesirritatie

Voor een uitgebreide lijst, zie:

<https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stcrt-2019-38.html>

De Inspectie SZW en gevaarlijke stoffen

Inspectie SZW kijkt vooral naar kankerverwekkende stoffen en sensibiliserende stoffen (stoffen die tot allergieën kunnen leiden). Ook de boetes zijn verhoogd. In veel gevallen bedraagt de boete voor onveilig werken met gevaarlijke stoffen meer dan € 5.000. Werkgevers die hun werknemers willens en wetens blootstellen aan kankerverwekkende stoffen kunnen strafrechtelijk worden vervolgd. Bij een aangekondigd bedrijfsbezoek neemt de inspecteur meestal contact op met de OR in het bedrijf en spreekt 'buiten tegenwoordigheid van anderen' met de leden. Leden van de OR hebben het recht om de inspecteur te vergezellen bij een eventuele rondgang door het bedrijf. Bij onaangekondigde bezoeken is dat niet altijd mogelijk. Als de OR en de werkgever het inhoudelijk niet eens zijn over bijvoorbeeld de juiste maatregelen, is overleg met de eigen arbodienst de eerste stap. Als de OR een klacht heeft over ongezonde of onveilige arbeidsomstandigheden, kan hij een klacht indienen bij de Inspectie SZW. De Inspectie reageert altijd op een klacht van de OR. De anonimiteit van de klager wordt daarbij zoveel mogelijk beschermd.

Eerlijk, gezond en veilig werk

Tip: Veel gevaarlijke stoffen, en daarmee potentieel gevaar, kun je herkennen aan een pictogram of zogeheten H-zinnen. Zie hiervoor de Stoffencheck.

Inspectie SZW

Postbus 90801 - 2509 LV Den Haag - Telefoon 0800 5151
April 2020